

לכבוד משפחת בעלז

מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת
ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

פרק ג'

פרק זה כולל שלוש נבואות תוכחה, כל אחת מהנבואות פונה לקבוצה חברתית אחרת העומדת בראש העם ומועלת בתפקידה. הנבואה הראשונה מופנית לראשי וקציני העם, שאמורים להיות ממונים על אכיפת המשפט וחוקיו, ולמעשה מעוותים את המשפט ועושקים את הדלים [א-ד]. הנבואה השנייה מכוונת נגד הנביאים המתעים את העם עבור בצע כסף [ה-ח], בנבואה השלישית שב הנביא אל ראשי העם וקציניו, וכולל בתוכם גם את הכוהנים והנביאים. ממכלול הנבואות מצטייר סדר חברתי מעוות, הניזון מתמיכתם של ראשי המערכת המשפטית והדתית בעם.

1.

שְׁמַעוּ נָא רְאֵשֵׁי יַעֲקֹב וְקַצִּינֵי בַּיִת יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לָכֶם לְדַעַת אֶת הַמִּשְׁפָּט [א]

א | תיאורי העושק שנזכרו בפרק ב', מגיעים בנבואה זו לשיא מחריד. השוו את פס' ב בפרקנו לב',ב ואת פס' ג לב',ח. ועמדו על ההדרגה וההקצנה בתיאורי העושק.

ב | כיצד מעוצב בדימוי ה'קניבל' המזעזע בפסוקים ב-ג ההיפוך שבין תפקידם המקורי של הראשים והקצינים לבין מעשיהם בפועל? היעזרו גם בדמיון המילולי שבין 'לדעת את המשפט' [א] לבין 'ועורם מעליהם הפשיטו' [ג].

2.

בדומה לראשים והשופטים, גם הנביאים מועלים בתפקידם ומתעים את העם במקום להדריכו ולהוכיחו, ובכך משתלבים גם הם במערכת העושק.

א | בפסוקים ה-ו מתוארות שתי פעולות הפוכות של הנביאים: קריאה לשלום וקידוש מלחמה. מה ניתן להסיק מהן על מגמתם של הנביאים ועל משמעות הנבואות מבחינתם?

ב | עונשם של הנביאים דומה לזה של הראשים בנבואה הקודמת - חוסר מענה אלוקי. השוו בין שני העונשים [ה, ז] - מהי משמעותה של אי היענות האלוקית בכל נבואה, וכיצד היא הולמת את חטאה של כל קבוצה?

3.

הנבואה החותמת את הפרק [ט-יב] היא הנבואה ראשונה בספרות הנבואית החוזה את חורבן המקדש. נבואת החורבן החריפה של מיכה על ירושלים והר הבית זעזעה שנים רבות את אנשי ירושלים. מאה שנים לאחר שהתנבא צוטטה נבואתו במהלך משפטו של ירמיהו, שניבא דברים דומים על גורלו של היכל ה'. עיינו בירמיהו **כ"ו**, יז-יט. מהי תכליתה של נבואת החורבן לפי דברי הזקנים? עמדו על הניגוד המוחלט בין תפקיד נבואת הפורענות של מיכה המשתקף בירמיהו, לתפיסת הנבואה של הנביאים במיכה ג',ה.

פרק ד'

בראש פרק ד' מופיע החזון הנשגב על הר הבית באחרית הימים, שהשפיע עמוקות על התרבות האנושית והיווה לה מקור השראה לאורך הדורות. חזון זה מופיע גם בנבואת ישעיהו [פרק ב'], והוא מנבא על שלום עולמי, עליית כל הגויים לירושלים והתאחדותם תחת מלכות ה' [א-ה]. חלקו השני של הפרק כולל כמה נבואות הכוללות בין השאר נבואת נחמה העוסקת בקיבוץ גלויות וחידוש מלכות בית דוד, ודברי עידוד ונחמה על יושבי ירושלים [ו-יד].

4.

חזון אחרית הימים כולל בתוכו, בנוסף לגאולת ישראל, את ישועת העולם כולו. עקבו אחרי השלבים השונים של החזון, שימו לב של מי היזמה לעלות אל הר הבית, ומהו תפקידו בכל שלב של החזון.

5.

התיאור רומז לאירועים מרכזיים מדברי ימי עם ישראל ומן ההיסטוריה האנושית: מגדל בבל ותוצאותיו, מתן תורה על הר סיני, העליה לרגל למשפט בדברים יז' ח-יא. כיצד מעמיקים הרמזים הללו את הבנת הנבואה?

6.

חזון הר הבית ניצב במרכזו של ספר מיכה, ונקשר לנבואות שלפניו ושלאחריו. שימו לב לסמיכות הפרשיות לחתימת הנבואה בפרק ג' וחשבו כיצד תורמת סמיכות זו להבנת משמעותה של נבואת החורבן בפרק ג'. בחנו גם את התנועה של ה' ביחס לירושלים המתוארת בתחילת הספר [א,ב-ג] לעומת התנועה בנבואתנו, וחשבו מה משמעותה של היפוך התנועה.

7.

בפסוקים ט-י מופיעות שתי קריאות שקורא מיכה על בת ציון, ובמרכזן דימויה לילודת אחוזת רעדה ופחד. עמדו על הסתירה בתפקיד הדימוי בשתי הקריאות (תוכלו להיעזר בביאורי המילים בסוף הדף). ניתן להסביר את הסתירה בין הקריאות כפולמוס בין מיכה [י] למתנגדיו [ט], על רקע המאבק בין יהודה לאשור בימי חזקיהו. נסו לעמוד על שורש המחלוקת בין שתי העמדות: על מה נסמכים המתנגדים, ומדוע חולק עליהם מיכה? ראו גם את הטענות שציטט מיכה לעיל ג',היא.

הרחבות ומענה לשאלות "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים | טל': 02-5944555

הרחבה - נבואתו של מיכה בראי הדורות

נבואתו הקשה של מיכה על חורבן המקדש והר הבית, שנשמעה עוד בימי ירמיהו, הוסיפה להדהד גם בימי בית שני ואנו מוצאים אותה באחת האגדות המפורסמות על החורבן. רבי עקיבא המהלך עם חכמים סמוך לחורבות המקדש, מצטט את נבואת מיכה ומוצא בה תקווה ונחמה, כשם שמצאו בה הזקנים במשפטו של ירמיהו: פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ור"ע מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו, מקום שכתוב בו: 'והזר הקרב יומת' ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק, דכתיב: 'ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו', וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני! אלא, תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב: 'לכן בגללכם ציון שדה תחרש', בזכריה כתיב: 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים', עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה - הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה - בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא, ניחמתנו! עקיבא, ניחמתנו. (תלמוד בבלי **מסכת מכות**, דף כ"ד עמ' א')

רבי עקיבא מייחס אמנם את הנבואה לאוריה הכהן, על כך העירו **בעלי התוספות** במקום: 'באוריה כתיב לכן בגללכם ציון שדה תחרש - וקשה שהרי בכל המקרא לא מצינו פסוק זה מנבואתו של אוריה כי אם בנבואתו של מיכה המורשת! ויש לומר שסמך על מה שמובא בספר ירמיה שנתנבא ירמיה על פורענות ונתקבצו הכהנים והנביאים להרגו מפני שהיה מדבר פורענות, ואמרו להם השרים אין אנו מסכימין שהרי מיכה דיבר מפורענות ולא נהרג וגם אוריה וגו' משמע שדבר אוריה כמו מיכה, ומה פורענות דבר מיכה - הוא פסוק זה, והוא כמו שדבר אוריה!'

וכך כתב על דברי רבי עקיבא **הראי"ה קוק** בהקדמתו לשיר השירים, שבה שזר את דברי רבי עקיבא והתבוננותו המעמיקה עם דמותו הייחודית והמופלאה:

'אמנם מי שבעת שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל יוכל להשיב "כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה "ובכל נפשך" מתי יבוא לידי ואקיימנו", ולהאריך באותה שעה ב"אחד" עד שיצאת נשמתו, רק הוא יוכל לומר שאין כל העולם כולו כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל, שכל הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים... טהורי לב יראו את ר"ע בגדלו, את ר"ע המשחק כשרואה ששועל יוצא מבית קדשי הקדשים, מפני שלנפשו העניקת העתיד הרחוק ניצב כהווה, את ר"ע המלא צהלה לקול המונה של רומי, מפני שהאהבה הא-לוקית הנובעת מעומק חכמת לבו הנפלאה הורתהו, עד כדי מלא ציור חי, כי רומי ואיליליה כליל יחלוף, ואור ציון לעד יזרח. האהבה בתענוגים למחזה העתיד הודאי מלאה כל כך את לבבו הטהור, עד כי לא הניחה לו מקום גם לאנחת לב על ההווה המרעיד, שהכירו רק כעב קל על פני החמה הברה בשחקים.'

הרחבות ומענה לשאלות "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים
© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים | טל': 02-5944555

ביאורי מילים

פרק ג'

[ה] הַנְּשָׁכִים בְּשִׁנְיָהֶם וְקִרְאוּ שְׁלוֹם: תיאור אירוני של הנביאים האוכלים ונהנים מידי העשירים, ותמורת זאת מבאים שלום.
[ז] וּבָשׂוּ הַחֲזִים וְחָפְרוּ הַקְּסָמִים וְעָטוּ עַל שָׁפָם כָּלָם: נבואת הנביאים הללו תישלל מהם, וכישלונם להינבא יביא עליהם בושה, ויגרום להם לנהוג כמנהגי האבלים המכסים את פניהם.

פרק ד'

[ח] וְאַתָּה מִגְדַל עֶדֶר עֶפְלַבַת צִיּוֹן עֲדִיךָ תֵּאָתֶה וּבָאָה הַמְּמַשְׁלָה הָרֵאשֶׁנָּה מִמְּלֶכֶת לְבַת יְרוּשָׁלַם: בהמשך לדימוי העם לעדר צאן בפסוקים הקודמים, כאן ירושלים מדומה למגדל שמירה גבוה הצופה על דיר הצאן, שאליו תבוא מלכות בית דוד.

[ט] עֵתָה לְמָה תִּרְעִיעֵי רַע, הַמֶּלֶךְ אֵין בָּךְ אִם יוֹעֲצָךְ אָבָד כִּי הַחֲזִיקָךְ חֵיל כִּיּוֹלָדָה: ירושלים איננה צריכה לצעוק מפחד האויב, שכן בקרבה ניצב המלך שיגן עליה.

[י] חוּלֵי וְגַחֵי בַת צִיּוֹן כִּיּוֹלָדָה כִּי עֵתָה תִּצָּאֵי מִקְרִיָּה וְשִׁכְנַתְּ בְּשָׂדֶה וּבָאָת עַד בְּבֶל שָׁם תִּנְצְלֵי שָׁם יִגְאָלְךָ מִכַּף אֵיבֶיךָ: על ציון לחשוש ולצעוק, כיוון שהאויב יבוא ויכבוש את העיר ויגלה את תושביה, ורק בעתיד תבוא הגאולה מבבל.

[יא] הָאֲמָרִים תִּחַנְּךָ וְתַחֲזַב בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ: העמים מתאספים סביב ירושלים במטרה לראות בחילולה ובטומאתה.

[יד] עֵתָה תִּתְגַּדְּדֵי בַת גְּדוּד מְצוּר שָׁם עָלֵינוּ בְּשֹׁבֵט יָכֹוּ עַל הַלְּחֵי אֵת שִׁפְט יִשְׂרָאֵל: ירושלים תימצא במצור של גדודי צבא שילכדו אותה וישפילו את מנהיגיה.

הרחבות ומענה לשאלות "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים
© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים | טל': 02-5944555